

Bogumiła Staniów ¹

Nauczyciel bibliotekarz na miarę potrzeb nowoczesnej szkoły – w teorii i praktyce kształcenia

*"To, jak szkoła myśli o swojej bibliotece,
świadczy o tym, jak myśli o edukacji."*

Harold Howe, były Komisarz Oświaty Stanów Zjednoczonych

"School Libraries help teachers teach and children learn"

Laura Bush

Wstęp

Ewolucja bibliotek szkolnych, ściśle związana z przemianami w dziedzinie edukacji, jakie dokonywały się w ostatnich dziesięcioleciach w świecie, doprowadziła (zwłaszcza na gruncie amerykańskim) do wykształcenia swego modelu nowoczesnej biblioteki – ogólnoszkolnej pracowni dydaktycznej (SLMC – School Library Media Center). Jest to w pierwszym rzędzie dobrze prosperująca biblioteka, a coraz częściej mediateka, która gromadzi różnorodne zbiory, adekwatnie do potrzeb szkoły – uczniów, nauczycieli i rodziców oraz organizuje nowoczesny, odpowiadający wymaganiom użytkowników warsztat informacyjny. Jest to również zróżnicowana pod względem nazwy samodzielna agenda szkolna spełniająca podstawowe zadania/funkcje dydaktyczne, wychowawcze i rekreacyjne. To w niej mogą urzeczywistnić się w pełni nowoczesne tendencje edukacyjne (nauczanie generatywne, zindywidualizowane, uczenie się w małych zespołach, itp.), a w konsekwencji dzięki temu szkoła będzie mogła lepiej przygotować absolwenta z wykształceniem „otwartym”, z odpowiednimi motywacjami i kompetencjami do samokształcenia, takiego, który poradzi sobie ze zmieniającymi się wciąż wymaganiami rynku pracy. Wśród wielu nazw spotykanych w literaturze anglosaskiej, francuskiej, w ostatnich latach również polskiej, na określenie nowoczesnej biblioteki szkolnej, dominują części wskazujące na zgromadzenie tam różnorodnych mediów, a nawet pomocy dydaktycznych (mediateka, centrum medialne, centrum metodyczne), świadczenie usług informacyjnych (szkolne centrum informacji) oraz ścisły związek z dydaktyką z powodu odbywania tam nie tylko lekcji bibliotecznych (z zakresu edukacji czytelnicznej i medialnej), ale i lekcji przedmiotowych, które wykorzystują bogate zasoby, źródła i narzędzia informacji (centrum dydaktyczne, laboratorium wiedzy). Warto zwrócić uwagę na zaznaczanie w tych nazwach centralnego położenia biblioteki, jej dużej roli w procesie

---

¹ Bogumiła Staniów, dr hab., profesor Uniwersytetu Wrocławskiego – Instytut Informatyki i Bibliotekoznawstwa.

zdobywania wiedzy – indywidualnego oraz grupowego na zajęciach pod kierunkiem nauczyciela przedmiotowego².

Fot.1 Sztokholm – Thorildsplans gymnasium. Biblioteka szkolna w samym centrum szkoły

1. Nauczyciel-bibliotekarz – jaki powinien być?

Nie sposób też przecenić rolę nauczyciela-bibliotekarza w tak pojmowanej bibliotece. Jest on „głównodowodzącym”, zarówno bibliotekarzem, jak i nauczycielem, organizuje bibliotekę i jej warsztat, ale zarazem jest też pomysłodawcą i głównym inicjatorem działania biblioteki – jako ogólnoszkolnej pracowni dydaktycznej, miejsca tętniącego życiem, obecnego w dydaktyce i pracy pozalekcyjnej bibliotekarza (różnorodne formy pracy z książką: konkursy, gry, zabawy, wystawy, dyskusje, wieczornice, imprezy czytelnicze, zajęcia biblioterapeutyczne, itp.) i nauczyciela (koła zainteresowań, grupy wyrównawcze, praca własna, itp.). Coraz częściej wymaga się od niego, by był osobą kreatywną, ekspertem w dziedzinie nowych metod i środków kształcenia, z wiedzą informatyczną (obsługa programów bibliotecznych) oraz znajomością zaawansowanej technologii informacyjnej. Wszak to jemu przypada w udziale wykształcanie podstawowych umiejętności wyszukiwania, opracowywania, krytycznej oceny i wykorzystywania informacji u swoich podopiecznych – przyszłych użytkowników bibliotek publicznych i naukowych uczestników. Dotyczy to źródeł i narzędzi tradycyjnych (słowniki, encyklopedie, bibliografie, katalogi), ale i nowoczesnych, na nośnikach elektronicznych (multimedia, bazy danych, Internet).

² *School Library Media Program Connections for Learning*. 1991. ERIC ED 346857 (abstrakt) [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.eric.ed.gov/>. Data wejścia: 6 06 2005;

Marlow Ediger, *The School Library and the Learner*, 2003. ERIC ED 482247 (abstrakt) [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.eric.ed.gov/>. Data wejścia: 6 06 2005;

Ray Doiron, Judy Davies, *Partners in Learning: Students, Teachers and the School Library*. 1998. ERIC ED 417721 (abstrakt) [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.eric.ed.gov/>. Data wejścia: 6 06 2005;

Lyn Hay, *Learning Laboratory*. “School Library Media Activities Monthly” 2000 v17 n4 s. 33-37, 44 ERIC EJ 623526 (abstrakt) [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.eric.ed.gov/>. Data wejścia: 6 06 2005.

Konieczność współdziałania w tym zakresie z nauczycielami przedmiotowymi wymaga umiejętności pracy w zespole, otwartości, mobilności³. Nauczyciel bibliotekarz musi też we współczesnej szkole umieć „się sprzedać”, a więc nie obce są mu zasady działań marketingowych, stara się być widoczny w pracy szkoły, aktywnie przyciąga uczniów – „klientów” ciekawą ofertą pracy, musi być animatorem różnorodnych działań, dostosowanych do potrzeb i oczekiwań tych, którym służy. Robi to z ochotą i uśmiechem na twarzy, gdyż fachowość, życzliwość i uprzejmość na co dzień to jego główna dewiza.

2. Nauczyciel-bibliotekarz – w stereotypach społecznych i opiniach użytkowników

Stereotypy społeczne nie są przychylnie bibliotekarzom. Panie (nie panowie!) bibliotekarki postrzegane są zwykle jako „szare myszki” schowane w zaciszu regałów, nawet w literaturze dla dzieci „osoby zgryźliwe i mocno do sępa podobne”...⁴ Zdziwienie budzi fakt, że bibliotekarz szkolny to też nauczyciel – często sami uczniowie, a nawet nauczyciele tego nie wiedzą. Bibliotekarka kojarzy się z kobietą w średnim wieku, niemodnie ubraną, nie rzucającą się w oczy, nieciekawą, choć uczciwą, porządną i pracowitą⁵. Na szczęście w ankietach ewaluacyjnych pracy bibliotek użytkowników coraz częściej zauważają fachowe przygotowanie bibliotekarza, ważność jego zawodu i rozległą wiedzę, z czym wiąże się coraz większy szacunek do wykonywanej przez niego pracy. Młodsze dzieci podchodzą do sprawy najwzdzięczniej: pełne podziwu i wiary w to, że bibliotekarz przeczytał tak wiele książek, utożsamiają w prosty sposób bibliotekarza z całą biblioteką. Tymczasem bibliotekarz szkolny łączy wiedzę i umiejętności z zakresu bibliotekoznawstwa oraz informacji naukowej z wiedzą i kompetencjami nauczycielskimi⁶. Jego zawód jest więc w zasadzie „zawieszony” między co najmniej dwiema grupami pracowników: bibliotekarzy i nauczycieli (a także np. pracowników informacji, archiwistów, księgarzy, pracowników wydawnictw, bo i

---

³ Daniel Callison, *Integrated Instruction*. “School Library Media Activities Monthly” 2001 v17 n5 s. 33-39 ERIC EJ 623565 (abstrakt) [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.eric.ed.gov/>. Data wejścia: 6 06 2005;

Brenda Dales, *Trusting Relations between Teachers and Librarians*. “Language Arts” 1990 v67 n7 s. 32-34 ERIC EJ 417961 (abstrakt) [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.eric.ed.gov/>. Data wejścia: 6 06 2005;

Jayne Bittle I in., *Collaboration Needs Time: Here's the Proof...* “Media Horizons” 2001 v17 s.9-15, 17-36. ERIC EJ 633143 (abstrakt) [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.eric.ed.gov/>. Data wejścia: 6 06 2005.

⁴ Anastazja Śniechowska-Karpińska, *Zgryźliwa, podobna do sępa, czyli: kto rządzi w bibliotece w Hogwarcie?* [Dokument elektroniczny]. Dostępny w [www: http://ebib.oss.wroc.pl/2004/55/sniechowska.php](http://ebib.oss.wroc.pl/2004/55/sniechowska.php). Data wejścia: 24 05 2005.

⁵ Aneta Firlej-Buzon, *Jak wygląda bibliotekarka?* „Poradnik Bibliotekarza” 2003 nr 9 s. 3-6; Alicja Maciejewska, *Standardy jakości... wygląd i charakter bibliotekarza*. „Biblioteka w Szkole” 2003 nr 11 s.27.

⁶ Kathleen Jennings Gailey, *The Emerging Profession: School Library Media Specialists*. ERIC ED 346855 (abstrakt) [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.eric.ed.gov/>. Data wejścia: 6 06 2005.

do tych zawodów jest w podstawowym wymiarze przygotowywany). I ten właśnie fakt musi uwzględniać program kształcenia nauczyciela bibliotekarza.

3. **Kształcenie nauczycieli-bibliotekarzy w świetle istoty zawodu i wyzwań współczesnej edukacji (stan obecny w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UWr.)**

Kształcenie nauczycieli bibliotekarzy na poziomie wyższym musi zakładać przygotowanie zarówno do zawodu bibliotekarza, jak i nauczyciela. W Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego od lat studenci mieli możliwość wyboru przedmiotów kształcenia nauczycielskiego w wymiarze ustalonym przez MENiS. Instytut zajmował się też, przy współpracy Centrum Edukacji Nauczycielskiej, organizacją praktyk ciągłych i śródrocznych. W ostatnich latach w kształceniu przyszłych nauczycieli bibliotekarzy wyróżnić można parę bloków przedmiotów w ramach jednolitych pięcioletnich studiów magisterskich:

- a) blok przedmiotów obowiązkowych (obowiązkowych dla wszystkich studentów) na jednolitych studiach magisterskich informacji naukowej i bibliotekoznawstwa
- b) specjalizacje (w tym biblioteki szkolne i pedagogiczne)
  - Biblioteki naukowe
  - Biblioteki szkolne i pedagogiczne
  - Edytorstwo
  - Elektroniczne serwisy informacji naukowej
  - Prasa w systemie informacji
  - Sztuka książki

Student wybierał określoną specjalizację i w ramach ustalonego porządku realizował zestaw przedmiotów specjalizacyjnych (zob. c). Dodatkowo w programie studiów znalazły się przedmioty opcyjne – do wyboru przez studenta. W ramach tych godzin (w liczbie określonej przez program studiów dla każdego semestru) wybrane mogły być przedmioty z innych specjalizacji lub z tzw. „oferty wydziałowej” – przedmiotów przygotowywanych przez inne instytuty.

a) tryb zdobywania kwalifikacji pedagogicznych

- na specjalizacji biblioteki szkolne i pedagogiczne (uruchomiona w latach 1999-2002). Specjalizacja ta miała na celu teoretyczne i praktyczne przygotowanie studentów do pracy w bibliotekach resortu edukacji, tzn. bibliotekach różnych typów szkół i innych placówek opiekuńczo-wychowawczych, w bibliotekach publicznych dla dzieci (ze względu na podobieństwo funkcji i form pracy), a także w bibliotekach pedagogicznych. Program nauczania przedmiotów wchodzących w skład specjalizacji uwzględniał zagadnienia związane z organizacją biblioteki szkolnej i pedagogicznej, a także pracą pedagogiczną z czytelnikiem indywidualnym oraz zbiorowym. Uczestnicy tej ścieżki mieli możliwość poszerzenia wiedzy o problemy literatury i książki dla dzieci, multimediów, czytelnictwa dzieci i młodzieży, zastosowania komputera w pracy biblioteki oraz rozszerzenia wiedzy pedagogicznej i psychologicznej. Specjalizację charakteryzowała duża ilość zajęć praktycznych w bibliotekach szkół ćwiczeń, praca z dziećmi i młodzieżą poprzez przygotowywanie i

przeprowadzanie lekcji bibliotecznych i innych form pracy z książką (gry, zabawy, konkursy, dramy, dyskusje, itp.), przeznaczona była dla osób, które chciały pracować z młodymi czytelnikami, były aktywne i twórcze.

- przy udziale w zajęciach innej specjalizacji niż biblioteki szkolne i pedagogiczne (jak w punkcie b.). Realizowano blok przedmiotów przygotowania pedagogicznego w wymiarze wymaganym przez MENiS i w kolejności zaplanowanej przez Instytut, przy porozumieniu z CEN UW.

Osoby zdobywające kwalifikacje poza specjalizacją Biblioteki szkole i pedagogiczne oraz w następnych latach (gdy już nie otwierano specjalizacji) zobligowane były dodatkowo do udziału w przedmiotach: Organizacja biblioteki szkolnej i pedagogicznej (konwersatorium, 30 godz.) i Literatura dla dzieci i młodzieży (wykład, 30 godz.)

b) metodyka pracy biblioteki szkolnej i pedagogicznej (120 godz.)

Przedmiot składa się z zajęć wykładowych., konwersatoryjnych oraz zajęć praktyki śródrocznej (w wymiarze blisko ½ wymiaru godzin), które odbywają się we wrocławskich szkołach ćwiczeń. Zajęcia przygotowują do prowadzenia pracy pedagogicznej w bibliotece szkolnej, omawiają specyfikę pracy, formy i metody kształcenia. Tematy dotyczące kultury czytelniczej i medialnej ucznia i nauczyciela mają za zadanie uzmysłowienie jej elementów, warunków rozwoju i roli biblioteki w tym procesie. Studenci poznają uwarunkowania pracy indywidualnej z czytelnikiem oraz form pracy grupowej i zbiorowej. Zapoznają się z programem i metodami realizacji ścieżki międzyprzedmiotowej „edukacja czytelnicza i medialna” oraz poznają metodykę organizacji innych zajęć z książką – pogadanek, dyskusji, opowiadania baśni, konkursów, gier i zabaw czytelniczych, dramy, imprez czytelniczych. Poznają metody badania jakości pracy bibliotekarza szkolnego oraz warunki jej skuteczności i efektywności. Indywidualnie ćwiczenia budujące warsztat pracy pedagogicznej (kartoteki lekcji i zajęć pozalekcyjnych, charakterystyki czytelnika, konspekt lekcji z zakresu modułu bibliotecznego oraz scenariusz zajęć pozalekcyjnych, ocena stanu aktywności czytelniczej w szkole) oraz samodzielne przygotowywanie i przeprowadzanie lekcji w ramach praktyki śródrocznej dają w efekcie podwaliny samodzielnych działań edukacyjnych, zachęcają do eksperymentów, aktywnego i elastycznego pojmowania wiedzy nabytej w toku kształcenia psychologiczno-pedagogicznego, rozwiązywania realnych problemów, a także odnoszenia pierwszych sukcesów.

Kształcenie metodyczne uzupełnia praktyka pedagogiczna ciągła, w trakcie której student indywidualnie, pod kierunkiem nauczyciela-opiekuna ze szkoły ćwiczeń utrwała praktyczną wiedzę z zakresu prowadzenia biblioteki szkolnej, a także hospituje jego zajęcia. Ma też możliwość przeprowadzania samodzielnych zajęć pod kontrolą nauczyciela.

4. Przyszłość w kształceniu bibliotekarzy szkolnych w IINiB UW w świetle ostatnich zmian prawnych

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 7 września 2004 r. od dn. 1 października tego roku (dla studentów immatrykulowanych w r. 2004/2005) zasadniczo zmieniły się warunki zdobywania kwalifikacji pedagogicznych. Do najważniejszych zmian należą: obowiązek kształcenia

dwuprzedmiotowego na dwuletnich studiach zawodowych (dają kwalifikacje do pracy w szkołach podstawowych i gimnazjach), wymóg stworzenia odrębnej specjalizacji nauczycielskiej na danym kierunku, zwiększenie wymiaru godzin zajęć przygotowania pedagogicznego do 360, włączenie przedmiotów tzw. drugiej specjalności, a w konsekwencji znaczne zwiększenie liczby godzin całego toku studiów.

Poniżej przedstawimy skróconą wersję projektu kształcenia nauczycieli w IINiB UWr.⁷

Łączny wymiar godzin studiów wynosi 2640 godzin, w tym:

- 1650 godz. kształcenia kierunkowego z zakresu informacji naukowej i bibliotekoznawstwa
- 600 godz. kształcenia z zakresu drugiej specjalności (filologia polska)
- 390 godz. kształcenia pedagogiczno-psychologicznego, metodyk obu specjalności, zajęć z emisji głosu oraz przedmiotu dodatkowego z zakresu technologii informacyjnej (Internet w pracy nauczyciela)

Od roku ak. 2005/2006 studia w IINiB przekształcono w dwustopniowe. Kształcenie w ramach studiów licencjackich ma dać podstawy przygotowania zawodowego. Na tym etapie nie wprowadza się specjalizacji, natomiast przedmioty układają się w toku trzyletniego kształcenia w bloki zajęć (odpowiednio z: bibliotekoznawstwa, informacji naukowej, bibliologii, edytorstwa). Wprowadzono też zajęcia laboratoryjne o charakterze laboratoryjnym (PROJEKTY), które mają na celu zastosowanie zdobytej wiedzy w praktyce, z wykorzystaniem zaawansowanej technologii informacyjnej. Dodatkowo dla osób zdobywających kwalifikacje pedagogiczne przewidziane są: blok zajęć polonistycznych (zakres drugiej specjalności) oraz przedmioty kształcenia nauczycielskiego oraz praktyki zawodowe dla obu specjalności.

Głównym celem studiów na kierunku „informacja naukowa i bibliotekoznawstwo” z dodatkową specjalnością „nauczyciel literatury i języka polskiego” jest wykształcenie absolwenta – fachowego nauczyciela bibliotekarza, który swą pracę pedagogiczną wzbogaci o wiedzę i kompetencje polonistyczne. Przygotowanie do samokształcenia jest bowiem najważniejszym zadaniem współczesnej szkoły, a odsetek uczniów – absolwentów - przygotowanych do tego procesu wydaje się być najważniejszym (choć nie zawsze łatwym do „zmierzenia”) wskaźnikiem jej jakości. Pomysł projektu studiów dwuprzedmiotowych oparto w dużej mierze na wnioskach płynących ze specyfiki pracy nauczyciela bibliotekarza oraz nauczyciela literatury i języka polskiego, jak również na konstatacjach dotyczących realizacji treści ścieżki edukacja czytelnicza i medialna (wcześniej: przysposobienie czytelnicze i informacyjne, przysposobienie biblioteczne, podstawy samokształcenia).

Specyfika pracy pedagogicznej nauczyciela bibliotekarza polega na jej znacznym zróżnicowaniu. Oprócz niezbędnych w każdej bibliotece prac organizacyjno-technicznych, bibliotekarz szkolny jest jednocześnie nauczycielem, który:

- udostępnia zbiory,
- prowadzi działalność informacyjną,

---

⁷ Projekt został opracowany w ramach II edycji konkursu na dwuprzedmiotowe kształcenie nauczycieli na studiach licencjackich.

- prowadzi lekcje z edukacji czytelniczej i medialnej (zwłaszcza w zakresie tzw. „modułu bibliotecznego”),
- przygotowuje różne formy pracy pozalekcyjnej, propagując książkę, czytanie i działalność biblioteki (dyskusje, konkursy, gry i zabawy, „book-talking”, małe formy teatralne, dramy, imprezy czytelnicze, itp.),
- pracuje z różnymi grupami czytelników (np. propaguje techniki efektywnego uczenia się, szybkiego czytania ze zrozumieniem, prowadzi grupy biblioterapeutyczne).

Charakter obowiązków dydaktycznych nauczyciela bibliotekarza zmieniał się w przeciągu ostatnich dziesięcioleci i – jak się wydaje – nie jest to proces zakończony⁸. Od lat główną bolączką tej pracy był brak współdziałania ze strony innych nauczycieli, głównie jeśli idzie o wykorzystanie biblioteki w procesie dydaktycznym. Stan ten tylko w niewielkim stopniu poprawiają obecnie stosowane formy przygotowania nauczycieli przedmiotowych do wykonywania zawodu nauczyciela bibliotekarza (kwalifikacyjne studia podyplomowe i kursy kwalifikacyjne w ośrodkach doskonalenia zawodowego). Zarówno wtedy, gdy bibliotekarze szkolni prowadzili lekcje z przysposobienia bibliotecznego, jak i wówczas gdy wprowadzono ministerialny program przysposobienia czytelniczego i informacyjnego (1983) zawsze liczone na ścisłą współpracę nauczyciela-bibliotekarza z polonistą, który był realizatorem podobnych treści w ramach działu programowego „Podstawy samokształcenia”, często zaniechanego w programie języka polskiego. Tylko wtedy można było wpłynąć na postrzeganie przez uczniów wiedzy „bibliotecznej” jako ważnej i użytecznej w edukacji szkolnej. Wiedza i umiejętności wykształcane przez bibliotekarzy na sporadycznie odbywających się lekcjach bibliotecznych były w przypadku takiej współpracy utrwalane i zmieniane w nawyki na lekcjach języka polskiego. Wprowadzone w 1999 r. w szkołach podstawowych, a w 3 lata później również w szkołach ponadgimnazjalnych, podstawy programowe ścieżek międzyprzedmiotowych miały znacznie poprawić tę sytuację. Odpowiedzialnymi za realizację treści ścieżki „edukacja czytelnicza i medialna” uczyniono wszystkich nauczycieli w szkole, ale jej koordynatorami byli zwykle bibliotekarze bądź poloniści. Wkrótce okazało się, że to oni są też głównymi realizatorami treści tej ścieżki i bez ich ścisłej współpracy nie można liczyć na pełne i kompetentne wywiązanie się z programu. Powstały więc skoordynowane szkolne programy ścieżki, w których szczególne znaczenie przypisuje się nauczycielom języka polskiego – szczególnie chętnie postrzegającym nowoczesną czytelnię szkolną jako miejsce odbywania lekcji przedmiotowych oraz treningu w zdobywaniu informacji, także po lekcjach. Tradycyjnie też obie grupy nauczycieli czynią starania mające na celu rozwijanie czytelnictwa oraz kształtowanie kultury czytelniczej, informacyjnej i medialnej u wychowanków. Dlatego wydaje się, że nadarza się niepowtarzalna okazja wykształcenia w systemie stacjonarnym nauczycieli, którzy łącząc obie specjalności będą świadomie realizować program

---

⁸ W Instytucie spraw Publicznych powstaje nowa wersja podstaw programowych. jedna z zasadniczych zmian ma być zlikwidowanie ścieżek międzyprzedmiotowych. Zob.: *Założenia nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.isp.org.pl/podstawa/>. Data wejścia: 6 06 2005.

przygotowania do samokształcenia i szerzej postrzegać powiązania biblioteki z procesem dydaktycznym. Należy wspomnieć, że również Instytut Filologii Polskiej UW. ma w planie proponować swoim studentom kierunek informacja naukowa i bibliotekoznawstwo jako drugą specjalność, co, w świetle tego, co zostało wyżej powiedziane, daje nadzieje na rzeczywistą skorelowaną realizację kluczowych dla uczniów treści i umiejętności. W niektórych krajach (np. w USA, w krajach skandynawskich) taki system funkcjonuje od dawna, a pozytywny wpływ współdziałania nauczyciela bibliotekarza z nauczycielami przedmiotowymi lub też powiązanie obu tych specjalności daje w efekcie udokumentowaną badaniami poprawę wyników nauczania. Jest też oceniany jako najlepszy sposób wykształcenia absolwenta szkoły – świadomego uczestnika społeczeństwa informacyjnego.

Refleksje (obawy) końcowe

Znaczne obciążenie godzinowe studentów pragnących w ramach studiów stacjonarnych i zaocznych zdobyć kwalifikacje pedagogiczne, liczba egzaminów w poszczególnych semestrach i obciążenia wynikające z udziału w konwersatoriach oraz praktykach pedagogicznych (studenci muszą jeszcze przecież odbyć kierunkowe praktyki zawodowe!) budzą mimo wszystko obawy co do powodzenia projektu. Czy studenci udźwigną taki ciężar? Czy harmonogramy obu kierunków uda się zsynchronizować? Czy nie odbije się to na jakości kształcenia? Jak to się ma do zaleceń bolońskich, sugerujących „odchudzanie” godzinowe programów? Jak naliczać takim studentom punkty ECTS (w takiej sytuacji będą mieli znaczny ich nadmiar)? Wydaje się, że uczelnie nie zaakceptowały pomysłu utworzenia specjalności nauczycielskich na zasadzie odrębnych, okrojonych programowo studiów, które będą przygotowywały tylko nauczycieli. Dotąd była to przecież domena uczelni pedagogicznych. W mojej opinii zmaleje liczba osób nabywających te kwalifikacje w toku studiów stacjonarnych i zaocznych, co w przyszłości spowoduje spadek liczby młodych nauczycieli oraz naturalne zapotrzebowanie na formy doksztalające (studia podyplomowe, kursy kwalifikacyjne).

Badania amerykańskie wykazały ścisły związek stanu biblioteki szkolnej i profesjonalizmu zatrudnionego tam bibliotekarza z wynikami osiągnięć uczniów⁹. Wydaje się, że i w polskich szkołach od czasu wprowadzenia egzaminów zewnętrznych na poszczególnych etapach kształcenia wzrosło zainteresowanie usługami bibliotek szkolnych, ich stanem i ofertą proponowanych przez nie zajęć z zakresu wiedzy o książce i innych źródłach wiedzy, poszukiwania informacji, sprawnego czytania i

---

⁹ Mata Sobieszek, *Rola i skuteczność bibliotekarza szkolnego na przykładzie modelu amerykańskiego*. Dostępny w www: <http://ebib.oss.wroc.pl/2001/27/sobieszek.html>. Data wejścia: 24 05 2005;

Keith Curry Lance, Marcia J. Rodney, Christine Hamilton-Pennell, *Measuring Up to Standards Findings: The Impact of School Library Programs & Information Literacy in Pennsylvania Schools*. 2000. ERIC ED 446770 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.eric.ed.gov/>. Data wejścia: 6 06 2005;

Dorothy Williams, Caroline Wavell, *Evaluating the Impact of the School Library Resource Center on Learning*. “School libraries Worldwide” 2002 v7 n1 s. 58-71. ERIC EJ 643413 (abstrakt) [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.eric.ed.gov/>. Data wejścia: 6 06 2005.

samokształcenia. Coraz częściej też dobra, nowoczesna biblioteka postrzegana jest jako atut szkoły, czynnik wpływający na jej lepszą jakość. To daje perspektywę bezpiecznego funkcjonowania samodzielnych i nowoczesnych bibliotek szkolnych, w których pracować będą dobrze przygotowani i otwarci na nowe wyzwania edukacyjne nauczyciele-bibliotekarze.

GALERIA fotografii

– wnętrza wybranych polskich bibliotek szkolnych prezentowane na ich stronach www

Fot.2

Biblioteka Zespołu Szkół Samochodowych Nr 2 w Lublinie. Źródło: <http://zss2.pollub.pl/>

Fot.3

Centrum Edukacyjno-Informacyjne "INTERDWÓJKA" w Szkole Podstawowej Nr 2 im. mjra H. Sucharskiego w Kwidzynie. Źródło: <http://www.interdwojka.prv.pl/>

Fot.4

Biblioteka Liceum i Gimnazjum Zakonu Pijarów w Krakowie. Źródło:

<http://www.liceum.pijarzy.pl/biblioteka/foto.html>

Fot.5

Centrum Informacyjne szkoły Podstawowej nr1 im. J. Kusocińskiego w Bolesławcu. Źródło:

<http://republika.pl/bibliotekab01/i3.html>

Fot.6

Szkolne Centrum Biblioteczno-Informacyjne Zespół Szkół Technicznych im. Gen. Ignacego Prądzyńskiego w Augustowie. Źródło: <http://republika.pl/bibliotekasz/>

Fot.7

Szkolne Centrum Informacyjno-Dydaktyczne Szkoły Podstawowej Nr 11 im. Fryderyka Chopina w Jeleniej Górze. Źródło: <http://www.republika.pl/scidsp11/index.htm>

